

ŞİRKETLERDE TÜZEL KİŞİLİK PERDESİNİN KALDIRILMASI TEORİSİ İLE ORGANİK BAĞ KAVRAMININ İŞ UYUŞMAZLIKLARI HAKKINDA VERİLEN KARARLARDAN HAREKETLE KARŞILAŞTIRILMASI*

COMPARISON OF THE THEORY OF LIFTING THE CORPORATE VEIL AND THE CONCEPT OF ORGANIC BOND IN LIGHT OF THE DECISIONS ON LABOR DISPUTES**

Dr. Öğr. Üyesi Gülşah YILMAZ***

ÖZ

Tüzel kişilik perdesinin kaldırması teorisi; tüzel kişiliğin ayrılığı ilkesinin kötüye kullanıldığı durumlarda, perdenin kaldırılarak gerçek borçlunun sorumlu tutulmasını sağlar. Organik bağ kavramı ise ticaret hukukundan icra iflas hukukuna kadar özel hukuk uyuşmazlıklarına ilişkin Yargıtay kararlarında sıkça rastlanan bir kavram haline gelmiştir. Organik bağ kavramının en çok kullanıldığı alan ise iş hukuku uyuşmazlıklarıdır. Organik bağ kavramına dayanılarak farklı tüzel kişiliği olan şirketler (işverenler) Yargıtay tarafından özellikle işçi alacaklarından birlikte sorumlu tutulmaktadır. Bu çalışmada öncelikle tüzel kişilik perdesinin kaldırılması teorisinin tanımı, organik bağ kavramının tanımı, organik bağ kavramının uygulanma kriterleri, tüzel kişilik perdesinin kaldırılması teorisi ile organik bağ arasındaki benzerlik ve farklılıklar açıklanacaktır. Akabinde ise konu ile örnek Yargıtay kararları ile öğretilerde yer alan görüşler incelenecektir.

Anahtar Kelimeler: Tüzel Kişilik, Şirketlerde Tüzel Kişilik Perdesinin Kaldırılması, Organik Bağ, İş Uyuşmazlıkları, İşçilik Alacakları.

ABSTRACT

The theory of lifting the corporate veil ensures that the real debtor is held liable by lifting the veil in cases where the principle of separation of legal personality is abused. The concept of organic bond, on the other hand, has become a frequently encountered concept in Supreme Court decisions regarding private law disputes from commercial law to enforcement and bankruptcy law. The area where the concept of organic bond is used most is labor law disputes. Based on the concept of organic bond, companies with different legal entities (employers) are held jointly liable by the Supreme Court, especially for employees' receivables. In this study, first of all, the definition of the theory of lifting the corporate veil, the definition of the concept of organic bond, the application criteria of the concept of organic bond, the similarities and differences between the theory of lifting the corporate veil and organic bond will be explained. Then, the samples from Supreme Court decisions about the subject and the views in the doctrine will be examined.

Keywords: Legal Entity, Lifting the Corporate Veil, Organic Bond, Labor Disputes, Employees' Receivables.

* (Araştırma Makalesi, Geliş Tarihi:25.11.2021/ Kabul Tarihi: 06.12.2021).

** Bu makale, AYBÜ Hukuk Fakültesi tarafından 25 Ekim 2021 tarihinde düzenlenen "4. Ticaret Hukuku Uluslararası Sempozyumu'nda" tebliğ olarak sunulmuştur."

*** Uluslararası Fina Üniversitesi Hukuk Fakültesi, Ticaret Hukuku Anabilim Dalı, (gulsahaslan@gmail.com, ORCID: 0000-0001-7589-2064).

Atıf/ Citation: Yılmaz, Gülşah (2021), "Şirketlerde Tüzel Kişilik Perdesinin Kaldırılması Teorisi ile Organik Bağ Kavramının İş Uyuşmazlıkları Hakkında Verilen Kararlardan Hareketle Karşılaştırılması", TFM, C: 7, S: 2, s. 341-356.

I. GİRİŞ

Tüzel kişilik perdenin kaldırılması teorisi, tüzel kişilerin borçlarından dolayı başkalarının sorumlu tutulamayacağı ilkesinin, özellikle şirketlerin sadece sermayeleri ile sorumlu olacakları ve tüzel kişilerin borçlarından dolayı ortakların sorumlu tutulamayacağı kuralının önemli bir istisnasını teşkil etmektedir. Bu nedenle, teoriyi savunan yazarlar tarafından teorinin uygulama alanı sınırlandırılmaya çalışılmıştır. Tüzel kişilik perdesinin kaldırılması, yalnızca ticaret hukukunda değil, vergi hukuku, icra ve iflas hukuku ve diğer hukuk dallarında da uygulama alanı bulmaktadır. Özellikle iş hukuku alanında bu teori yoğun bir şekilde kullanılmaktadır. Ancak iş uyuşmazlıklarına ilişkin verilen Yargıtay kararları incelendiğinde iki tüzel kişi arasında perdenin çapraz kaldırılması durumunda organik bağ kavramının kullanıldığı görülmektedir.

Yargı kararları ile gelişen “organik bağ” kavramının tespitinde şirket ortak ve yöneticilerinin aynı veya ilişkili kişiler olması gibi akrabalık ilişkileri, şirketlerin ticaret unvanlarının, adreslerinin ya da faaliyet alanlarının aynı veya benzer olması gibi kriterler dikkate alınmaktadır. Organik bağ ile perdenin kaldırılması teorisi arasında benzerlikler ve farklılıklar vardır. Organik bağ kavramı özellikle perdenin çapraz kaldırılması ile benzerlik göstermektedir. Perdenin çapraz kaldırılması yoluna gidilebilmesi için iki şirket arasında ekonomik bütünlük şartı aranırken organik bağın varlığı açısından böyle bir şart aranmamaktadır. Bu açıdan bakıldığında organik bağın ispatı alacaklı açısından daha kolaydır. Bu da organik bağ kavramından hareket ederek sonuç almayı daha kolay bir hale getirmektedir.

Birbirine benzeyen ancak farklı ölçütlere sahip bu iki kavram arasındaki ilişkiyi tespit edebilmek amacıyla bu çalışmada öncelikle tüzel kişilik perdesinin kaldırılması teorisinin tanımı, iş uyuşmazlıklarına ilişkin Yargıtay kararlarından hareketle organik bağ kavramının tanımı, organik bağ kavramının uygulanma kriterleri, tüzel kişilik perdesinin kaldırılması teorisi ile arasındaki benzerlikler ve farklılıklar açıklanacaktır. Sonrasında ise konu ile örnek Yargıtay kararları ile öğretide yer alan görüşler incelenecektir.

II. TÜZEL KİŞİLİK PERDESİNİN KALDIRILMASI TEORİSİ

A. KAVRAM

Hukukumuzda kişiler; gerçek kişiler ve tüzel kişiler olarak ikili bir ayrıma tabi tutulmuştur. Tüzel kişiler hukuk düzeni tarafından kişi olma niteliği tanınmış topluluklardır¹. Başlı başına bir varlığı olmak üzere örgütlenmiş kişi toplulukları ve belli bir amaca özgülenmiş olan bağımsız mal toplulukları kendileri ile ilgili özel hükümler uyarınca tüzel kişilik kazanırlar. Amacı hukuka veya ahlaka aykırı olan kişi ve mal toplulukları ise tüzel kişilik kazanamaz (TMK m. 47). Tüzel kişiler, cins, yaş, hısımlık gibi yaradılış gereği insana özgü niteliklere bağlı olanlar dışındaki bütün haklara ve borçlara ehildirler (TMK m. 48) ve kanuna ve kuruluş belgelerine göre gerekli organlara sahip olmakla, fiil ehliyetini kazanırlar (TMK m 49). Tüzel kişiler, kendisini oluşturan kişiler ve mallardan bağımsız olarak üçüncü kişilerle bağımsız bir hak süjesi olarak ilişki kurabilir. Ayrıca kendisini oluşturan kişiler yerine

¹ **Serozan**, Rona (2018) Medeni Hukuk Genel Bölüm/Kişiler Hukuku, 8. Bası, İstanbul, Filiz, s. 493; **Oğuzman**, M. Kemal & **Seliçi**, Özer & **Oktay-Özdemir**, Saibe (2018) Kişiler

Hukuku, 17. Bası, İstanbul, Filiz, s. 275-277; **Öztan**, Bilge (2011) Tüzel Kişiler, 4. Bası, Ankara, Turhan, s. 1.

başka kimselerin dahil olması tüzel kişiliğin hukuki varlığına etki etmez².

Hukukumuzda “tüzel kişiliğin ayrılığı ilkesi” kural olarak kabul edilmiştir. Bu ilke tüzel kişinin ortaklarından, kurucularından veya yöneticilerinden ayrı bir “kişi” olmasını ifade etmektedir³. Şirketler hukukunda da geçerli olan bu ilke gereğince şirket ile onu oluşturan ortakların birbirinden ayrı kişilikleri ve malvarlıkları bulunmaktadır. Bunun sonucu olarak şirketin borçlarından dolayı ortakların sorumluluğu kural olarak kabul edilmemektedir. Ortakların borçlarından dolayı da şirket sorumlu tutulamaz. Aynı şekilde bir şirketin borçlarından dolayı başka bir şirketin sorumluluğuna da gidilemez. Zira her iki şirketin farklı tüzel kişilikleri bulunmaktadır.

Tüzel kişilik perdesinin kaldırması teorisi⁴; tüzel kişiliğin ayrılığı ilkesinin kötüye kullanıldığı durumlarda, perdenin aralanarak gerçek borçlunun sorumlu tutulmasını sağlayan bir uygulamadır. Hukuki sorumluluktan kaçınmak amacıyla farklı tüzel kişilik savunması yapan kişilerin “tüzel kişilik” perdesi arkasına saklanmaya çalışmaları durumunda teorinin kullanılmasıyla tüzel kişilik yok sayılmakta veya bu perdenin aralanması suretiyle bertaraf edilmektedir. Böylece, tüzel kişinin borçlarının, üyelerine izafesi mümkün olduğu gibi üyelerin borçlarından dolayı, tüzel kişinin sorumlu tutulması mümkün olmaktadır⁵.

Bu bakımdan; tüzel kişilik perdesinin kaldırılması teorisinin uygulanması için öncelikle tüzel kişiliğin ayrılığı ilkesi kötüye kullanılmalıdır⁶. Tüzel kişilik perdesinin kaldırılması istisnai bir uygulamadır. Zira dürüstlük kuralı ve hakkın kötüye kullanılması yasağı, kanun hükümlerinin katı uygulanmasının getireceği, adalete ve hakkaniyete aykırı, hayat ihtiyaçlarına uymayan gayri ahlaki sonuçları önleyecek genel kural niteliğindedir. Fakat, karşılaşılan her olayda bu olayla ilgili uygulanabilecek hükümleri bir tarafa iterek sorunu dürüstlük kuralı ile çözmeye çalışmak hukuk güvenliğini ortadan kaldırır⁷. Bu bakımdan, farklı tüzel kişilik savunmasının somut olay itibarıyla hakkın açıkça kötüye kullanılmasını teşkil ettiği durumlarda perdeyi kaldırma teorisinin uygulanması yoluna gidilmelidir⁸. Tüzel kişilik perdesinin kaldırılması bir zorunluluk olmayıp somut olayda hakkaniyete dayalı adaletin gerçekleştirilmesine aracılık eden ve sınırlı sorumluluk ile ayrılık ilkelerinin istisnasını oluşturan bir hukuki enstrümandır. Bu sebeple perdenin kaldırılmasının sınırı tüzel kişinin alacaklıları açısından tüzel kişinin yanında tüzel kişinin ortaklarını da sorumlu tutan özel bir düzenleme varsa ya da mevcut düzenlemeler ile sadece tüzel kişinin sorumluluğuna

² **Oğuzman & Seliçi & Oktay-Özdemir**, s. 277-278; **Öztaş**, s. 1.

³ **Serozan**, s. 494. **Oğuzman & Seliçi & Özdemir**, s. 240.

⁴ Tüzel kişilik perdesinin kaldırılması teorisi Anglo Sakson hukuk sisteminde ortaya çıkmıştır. Kara Avrupası hukuk sistemine dâhil ülkelerce de kabul görmüştür. İngiliz hukukunda “lifting the corporate veil” ya da “piercing the corporate veil” şeklinde ifade edilmektedir. Alman hukukunda ise “Durchgriff durch die juristische Person” ibaresi kullanılmaktadır.

⁵ **Seven, Vural & Göksoy Y. Can** (2006), “Ticaret Şirketlerinde Tüzel Kişilik Perdesinin Kaldırılması”, İstanbul Barosu, S: 6, C: 80, s. 2455.

⁶ Alman hukukunda tüzel kişilik perdesinin kaldırılması teorisinin hareket noktası olarak dürüstlük kuralı gösterilmekte ve teori, hakkın kötüye kullanılması sayılacak şekilde tüzel kişilik yapısının kullanılmasını engelleme amacına yönelmektedir (**Oğuzman & Seliçi & Özdemir** s. 272).

⁷ **Akyol, Şener** (2006) Dürüstlük Kuralı ve Hakkın Kötüye Kullanılması Yasağı, 2. Bası, İstanbul, Vedat, s. 16 vd.

⁸ **Seven & Göksoy**, s. 2469.

gidilerek alacaklılar tatmin edilebiliyorsa öncelikle bu özel düzenlemeler uygulanmalıdır⁹.

B. TÜRLERİ

1. Tüzel Kişilik Perdesinin Düz Kaldırılması

Tüzel kişilik perdesinin düz kaldırılması, tüzel kişiliğin sorumluluk alanının ortaklarını da kapsayacak şekilde genişletilmesidir. Böylelikle tüzel kişi ile üçüncü kişi arasında yapılmış olan bir hukuki işlem nedeniyle, üçüncü kişi ile doğrudan herhangi bir hukuki ilişkiyi girmeyen ortaklar da sorumlu kılınmaktadır¹⁰. Ortaklar tüzel kişi ile beraber borçtan müteselsilen sorumlu olmaktadır. Tüzel kişilik perdesinin arkasındaki kişi veya kişiler gerçek kişi ya da tüzel kişi olabilir. Uygulamada genellikle bu kişi bir hâkim şirket olmaktadır.

Tüzel kişilik perdesinin düz kaldırılması haliyle ayrılık ilkesinin bütünüyle bertaraf edilmesi anlamına gelmemektedir. Perdenin kaldırılarak sorumlu kılınması durumunda tüzel kişi ve ortakları arasındaki mal ve şahıs ayrılığı genel olarak ortadan kaldırılmamakta, kötüye kullanım teşkil eden somut olayın çözümlenebilmesi sadece somut olayda ayrılık ilkesinin uygulamasından vazgeçilmektedir¹¹. Yargıtay bir kararında, taahhüt edilen sermayenin ödenmediği halde ödenmiş gibi gösterilmesi neticesinde ortakların şirkete zarara uğrattığının tespit edildiği, şirket yönetimine talimatları ile yön veren hâkim ortaklar yönünden tüzel kişilik perdesinin düz şekilde kaldırılarak hâkim ortakların sorumluluklarına gidilmesi yönünde verilen yerel mahkeme kararının onanmasına karar verilmiştir¹².

⁹ Yanlı, Veliye (2000) Anonim Ortaklıklarda Tüzel Kişilik Perdesinin Kaldırılması ve Pay Sahiplerinin Ortaklık Alacaklılarına Karşı Sorumlu Kılınması, İstanbul, Beta, s. s. 70-72; **Antalya**, Gökhan, "Tüzel Kişilik Perdesinin Aralanması Teorisi": Erol Ulusoy (Editör) (2008) I. Uluslararası Ticaret Hukuku Sempozyumu Bildiriler Kitabı, Marmara Üniversitesi Hukuk İstanbul, Fakültesi, s. 148-151.; **Sağlam**, İpek, "Tüzel Kişilik Perdesinin Aralanması Kavramına Genel Bir Bakış": Erol Ulusoy (Editör) (2008) I. Uluslararası Ticaret Hukuku Sempozyumu Bildiriler Kitabı, Marmara Üniversitesi Hukuk İstanbul, Fakültesi, s. 157; **Ulusoy**, Erol, "Şirketler ve Bankacılık Hukukunda Kapsama Alma ve Sorumlu Kılma Amacıyla Tüzel Kişilik Perdesinin Aralanması": Erol Ulusoy (Editör) (2008) I. Uluslararası Ticaret Hukuku Sempozyumu Bildiriler Kitabı, Marmara Üniversitesi Hukuk İstanbul, Fakültesi, s. 355; **Özkurt**, Ayşegül, "Bankacılık Hukukunda Tüzel Kişilik Perdesinin Kaldırılması", On iki Levha Yayıncılık s. 91-92; **Yılmaz**, Lerzan: "Anonim Şirketlerde Tüzel Kişilik Perdesinin Kaldırılması Meselesi Hakkında İsviçre Federal Mahkemesi Kararları Işığında Düşünceler", Erol Ulusoy (Editör) (2008) I. Uluslararası Ticaret Hukuku Sempozyumu Bildiriler Kitabı, Marmara Üniversitesi Hukuk İstanbul, Fakültesi, s. 254-256.

¹⁰ **Ulusoy**, s. 352; **Tekinalp & Tekinalp**, s. 387-389. **Yanlı**, s. 37. **Esen**, Emre (2012) Milletlerarası Özel Hukukta Tüzel Kişilik Perdesinin Kaldırılması, İstanbul, Beta, s. 16.

¹¹ **Tekinalp/Tekinalp**, s.389

¹² "Mahkemece, iddia, savunma, benimsenen 21.02.2011 tarihli bilirkişi raporu, toplanan deliller ve tüm dosya

kapsamına göre; 02/04/2003 tarihinde kurulduğu anlaşılan ....'nin ortakları tarafından taahhüt edilen sermayenin şirket ortakları tarafından ödenmediği halde ödenmiş gibi gösterildiği, bu tutardaki sermaye payı kadar şirketin zarara uğratıldığının anlaşıldığı, dava dışı ... Reklam Film San. ve Tic. AŞ'nin, bilirkişiler tarafından incelenen 2003-2004 yılı defterleri ve yardımcı-muavin hesaba ait bilgisayar çıktılarına göre; 30/06/2003 tarihi itibarıyla davacı şirketten 100.000,00 TL tutarında tahsilatın kaydedilmiş olduğu, 31/12/2004 tarihi itibarıyla 104,316,97 TL davacı şirkete borç bakiyesinin görüldüğü, pay sahipleri olarak görünen davalıların, sınırlı sorumlu olduklarından ve bu sıfatları nedeniyle de şirketin zararından sorumlu olmadıkları, davalılar ...'in hakim ortak sıfatı ile sorumlu oldukları, tüzel kişilik perdesinin aralanması ile yönetimde talimatları ile şirkete yön veren ve kararların oluşmasını sağlayan hakim ortakların şirket zararından sorumlu olduklarının kabulü gerektiği, şirkette hizmet sözleşmesi ile çalışanların verilen kararların alınmasında ve denetiminde söz sahibi olmadıklarından, davalılar ...ve ...'in zarardan sorumlu olmadıkları, yönetim ve denetim kurul üyeleri ...ve ...'in sorumlu tutulması gerektiği, davalılardan ...'in ise; dava tarihinden önce 28/07/1988 tarihinde vefat ettiği ölü şahıs hakkında dava açılmayacağı gerekçesiyle, bu davalı hakkında açılan davanın reddine, hakim ortak, yönetim ve denetim kurulu üyesi olan davalılar bakımından davanın kabulü ile diğer davalılar yönünden davanın reddine karar verilmiştir". Yargıtay 11. HD 2016/3251E., 2016/6984K., 23.06.2016.

2. Tüzel Kişilik Perdesinin Ters Kaldırılması

Tüzel kişinin ortaklarının şahsi alacaklıları, alacaklarını ortağın payının haczi suretiyle tüzel kişiliğin malvarlığından dolayı olarak tahsil edebilir. Tüzel kişilik perdesinin ters kaldırılması durumunda, ortakların şahsi borçlarından ötürü doğrudan tüzel kişiliğin malvarlığına müracaat edilebilmektedir. Yargıtay bazı kararlarında perdenin ters kaldırılması teorisini uygulamaktadır¹³. Tüzel kişilik malvarlığı sadece kendi alacaklarına tahsis edildiğinde ortakların borçlarından dolayı tüzel kişinin malvarlığına başvurulması bu malvarlığını azaltacaktır. Bu durumda tüzel kişinin alacaklılarının haklarının tehlikeye düşme ihtimali artacağından Alman hukukunda genellikle perdenin ters yönden kaldırılarak tüzel kişinin sorumlu tutulması kabul edilmemektedir. İsviçre’de ise doktrin ve mahkemelerin bu konuda kesin bir hareket tarzı belirlemekten kaçındığı ifade edilmektedir¹⁴.

¹³ "...yapılan değerlendirme sonucu; takip dayanağı borç, alacaklının borçluya sattığı PVC branda satışından kaynaklanmaktadır. Satışa konu mallar takip ve ödeme emrinin tebliğ edildiği adrese teslim edilmiştir. Belirtilen bu adreste yapılan 01.06.2009 tarihli hacizde 3. kişiye ait vergi levhası görülmüştür. Bu adres aynı zamanda 3. kişinin ticaret sicilde belirtilen adresidir. Dava konusu haciz ise davacı şirketin 1. hacizden sonra adresini naklettiği (...) adreste 23.03.2010 tarihinde yapılmış ve satışa konu mallarla aynı nitelikteki brandalar haczedilmiştir. Davacı şirketin %99 hissedarı borçlu diğer hissedar kardeşi iken borcun doğumundan sonra %25 hisse H.C. isimli şahsa devredilmiş olup borçlu davacı şirketin halen müdür ve temsilcisidir. Borçluya dava dilekçesi haciz adresinde tebliğ edilmiştir. Bu maddi ve hukuki olgular karşısında, borçlunun alacaklılardan mal kaçırma amacı ile yine kendisine ait aile şirketi olan davacı şirketin tüzel kişilik perdesinden yararlanarak, ticari faaliyete bu şirket üzerinden devam ettiği, ancak borca ilişkin belgeleri şahsı adına düzenlediği, satın aldığı malların şirket adresine geldiği, borçlunun başkaca faaliyet adresinin bulunmadığı sabit olduğundan mahkemece davacı 3. kişinin davasının reddine karar vermesi gerekirken yazılı şekilde kabulüne karar verilmesi usul ve yasaya aykırıdır... Yargıtay 17. HD, 2010/12173E., 2011/3938K., 26.04.2011. Yargıtay bu kararında borçlu ortağın alacaklılarından mal kaçırma amacıyla ortağı olduğu aile şirketi üzerinden ticari faaliyetlerine devam etmesini tüzel kişilik perdesinin kötüye kullanılması olarak değerlendirmiştir.

3. Tüzel Kişilik Perdesinin Çapraz Kaldırılması

Tüzel kişilik perdesinin çapraz kaldırılması çoğunlukla şirketler topluluğu halinde oluşmaktadır. Hâkim şirkete doğrudan veya dolaylı olarak bağlı bulunan şirketler, onunla birlikte şirketler topluluğunu oluşturmaktadır (TTK m.195/4). Bu durumda şirketler topluluğunu oluşturan hâkim şirket ile, bağlı şirketler arasındaki perdenin kaldırılması söz konusudur. Perdenin çapraz kaldırılması sırası ile tüzel kişilik perdesinin önce ‘ters kaldırılması’ daha sonra da ‘düz kaldırılması’ ile gerçekleşmektedir. İlk olarak bağlı şirket hakkındaki bir konudan dolayı tüzel kişilik perdesi kaldırılarak hâkim şirkete varılmakta (düz kaldırma), sonra da hâkim şirket ile diğer bir bağlı şirket arasındaki perdenin kaldırılması (ters kaldırma) sonucu diğer bağlı şirkete ulaşılmaktadır¹⁵. Hâkim şirket ile bağlı şirketler arasında malvarlığı alanlarının karışması durumlarında örneğin muhasebenin yeterince şeffaf

Aynı yönde 17. HD, 2009/10574E., 2010/7791K., 05.10.2010, (www.sinerjimevzuat.com.tr).

¹⁴ **Yanlı**, s. 38-39. **Esen**, s. 17.

¹⁵ **Yanlı**, s. 40; **Esen**, s. 18; **Özkurt**, s. 66. "Dava, çeke dayalı alacak istemine dair olup, davacı tüzel kişilik perdesinin kaldırılarak tüm davalıların çek bedelinden sorumlu tutulmasını istemiş, mahkemece, gerçek kişi davalı ... dışındaki davalılar yönünden davanın kabulüne karar verilmiştir. Mahkemenin de kabulünde olduğu üzere TTK'daki sermaye şirketlerine dair hükümler gözetildiğinde kural olarak sermaye şirketi ortaklarının şirket borçlarından dolayı şirket alacaklılarına karşı bir sorumluluğu bulunmamakta ise de, pay sahibinin şirket tüzel kişiliği ile özdeşleşmesi, şirket ortağının mal varlığı ile şirket tüzel kişiliğinin malvarlığının birbirlerine karışması, art niyetli ve hesaplı davranışlarla sırf sorumluluktan sıyrılmak amacıyla tüzel kişilik perdesinin arkasına sığınması, ortağın şirketteki hakimiyetini kötüye kullanarak alacaklılara karşı tüzel kişilik perdesinin arkasına saklanması hakkın kötüye kullanılması mahiyeti taşıması, borçların ödenmesi sırasında şirket ortağı tarafından ayrılık prensibinin ileri sürülmesinin TMK'nın 2. ve 3. maddelerine aykırı olması gibi hallerin söz konusu olduğu durumlarda şirket ortağı aleyhine de tüzel kişilik perdesi aralanarak şirket borcundan dolayı sorumluluğuna gidilebilecektir. Başka bir anlatımla perdeyi aralama

tutulmaması gibi nedenlerden ötürü sermayenin muhafaza edilip edilmediğinin denetimi imkânsız hale gelmiş ise perdenin kaldırılması suretiyle sorumluluk tesis etmenin mümkün olduğu belirtilmektedir¹⁶.

C. TÜZEL KİŞİLİK PERDESİNİN KALDIRILMASINA YOL AÇAN SEBEPLER

Tüzel kişilik perdesinin kaldırılmasına yol açan sebepler özkaynak yetersizliği, yabancı yönetim, alanların (malvarlığı, organizasyon) karışması şeklinde sıralanabilir¹⁷. Özkaynak, şirketin esas sermayesi ve yedek akçelerinden oluşan bir kavramdır¹⁸. Özkaynak yetersizliği; hukuki olmaktan ziyade iktisadi bir anlam taşımaktadır. Bu kavram şirketin sahip olduğu özkaynakların, yürüttüğü ticari faaliyetlerin niteliği gereği taşıdığı risklere nazaran çok küçük kalması anlamına gelmektedir. Bu bakımdan şirketin amacıyla bağdaşmayacak derecede yetersiz bir sermaye ile kurulması halinde tüzel kişilik perdesinin kaldırılması söz konusu olabilecektir¹⁹.

Yabancı yönetim bir şirket üzerinde başka bir gerçek veya tüzel kişinin hâkimiyetini ifade etmektedir²⁰. Bu durumda şirket, hâkim ortağı tarafından şirket menfaatlerine aykırı düşecek şekilde ve hâkim ortağın özel menfaatlerine üstünlük tanımak suretiyle yönetilmektedir. Şirketin faaliyetlerinin, ortaklık çıkarlarıyla bağdaşmayacak şekilde

hâkim ortak dışındaki ortakların ve alacaklılarının zarar görmesi durumunda tüzel kişilik perdesinin kaldırılması teorisinin uygulanması söz konusu olmaktadır²¹.

Malvarlıklarının (alanların) birbirine karışması ise; özellikle yapılan işlemin şirket ya da ortak hangisi tarafından yapıldığı konusunda bir ayırım yapmanın mümkün olmadığı halleri ifade etmektedir. Şirket ve ortak arasında malvarlığı ayırımı var olmasına rağmen ortak bazı durumlarda üçüncü şahıslara karşı şirket ile malvarlığı ayırımı yokmuş gibi hareket edilebilir. Bu durumda ve hangi malın ortaklığa hangi malın ortaklara ait olduğu belirlenemediğinden; ortağın kendisi ile ortaklığın tüzel kişiliğini özdeşleştirmiş olduğu kabul edilir²². Bu durumda şirkete gelecek sorumluluk taleplerinden malvarlıklarının ayrı olduğu iddiası ile kaçınılması mümkün değildir. Aksi durum malvarlığı ayrılığı ilkesinin kötüye kullanımına sebebiyet vereceğinden hakkaniyeti korumak adına özdeşlik sebebi ile tüzel kişilik perdesinin kaldırılarak ortağı sorumlu kılmak mümkün olmaktadır²³.

Tüzel kişilik perdesinin kaldırılması teorisinin alanların birbirine karışması halinde uygulanması özellikle işçi ve işveren arasındaki ihtilaflarda, asıl işveren ve alt işveren ilişkisinin mevcut olduğu durumlarda Yargıtay tarafından organik bağ kavramı ile açıklanarak kullanılmaktadır.

teorisıyla birlikte tüzel kişinin borcundan üyelerin, üyelerin borcundan tüzel kişinin özdeş kılınarak sorumlu tutulması mümkün olabilecektir" Yargıtay 11. HD, 2016/5148E., 2017/7084K., 11.12.2017, (www.sinerjimevzuat.com.tr).

¹⁶ **Seven & Göksoy**, s. 2467-2468.

¹⁷ **Tekinalp & Tekinalp**, 396. Yanlı, s. 86.

¹⁸ **Özkurt**, s. 76

¹⁹ **Tekinalp & Tekinalp**, s. 396; **Sağlam**, s. 157. **Seven & Göksoy**, s. 2467.

²⁰ **Öztek, Selçuk & Memiş**, Tekin (2008), "Şirketler Hukuku ve İcra İflas Hukuku İlkeleri Karşısında Borçlu Şirketin Alacaklılarının Hakim Ortağa Karşı Korunması": Erol Ulusoy (Editör) (2008) I. Uluslararası Ticaret Hukuku Sempozyumu Bildiriler Kitabı, Marmara Üniversitesi Hukuk İstanbul, Fakültesi, s. 208.

²¹ **Yanlı**, s. 119.

²² **Ulusoy**, s. 377. **Öztek & Memiş**, s. 205

²³ **Yanlı**, s. 248-249; **Esen**, s. 39.

III. ORGANİK BAĞ KAVRAMI

Organik bağ kavramı ilişkili kişiler arasındaki ticari iş ve işlemlerin, sahiplik veya alacaklılık gibi hallerin yasal şirket ortaklığı veya şirketler topluluğu bağları kurulmadan gerçekleştirilmesini ve böylece ticari ve ekonomik faaliyetlerin farklı şirketler kişiler veya temsilciler arkasına gizlenerek yürütülmesini böylece gerçek sahiplerinin ve işlemlerin saklanmasını ifade etmektedir²⁴.

Yargıtay kararları ile yıllar içinde gelişen bu kavram sayesinde farklı tüzel kişiliklerin sorumlu tutulabilmesine hukuki zemin yaratılmaktadır. Organik bağ kavramına özel hukuk uyumsuzluklarına ilişkin kararlarda sıkça rastlanmaktadır. Kavramın en çok kullanıldığı alan iş uyumsuzluklarıdır. Yargıtay kararlarına bakıldığında Yargıtay'ın her zaman açıkça tüzel kişilik perdesinin kaldırılması ifadesini kullanmadığı ancak birçok olayda organik bağ deyimini kullanarak benzer çözümler ürettiği görülmektedir.

Organik bağın varlığının ispatı sonucunda ilişkili kişilerin müştereken ve müteselsilen sorumlu tutabilmeleri için bu kişiler arasında gerçekte var olan ancak yasal işlem, kayıt ve sicilde gösterilmeyen gizlenen iş ve işlemlerin varlığının ispat edilmesi gerekmektedir²⁵. Bu ilişki bazen iktisadî veya ticarî bir bağımlılık, bazen aynı kaderi paylaşma bazen de birlikte hareket olgusu şeklinde olmaktadır²⁶.

IV. TÜZEL KİŞİLİK PERDESİNİN KALDIRILMASI TEORİSİ İLE ORGANİK BAĞ KAVRAMININ KARŞILAŞTIRILMASI

Tüzel kişilik perdesinin kaldırılması teorisi ile organik bağ kavramı karşılaştırıldığında bu iki kavram arasında bazı benzerlikler olduğu görülmektedir. En önemli benzerlik her iki kavramın uygulanmasında esas olan dürüstlük kuralı ve hakkın kötüye kullanılmaması ilkesidir. Özellikle perdenin çapraz kaldırılması ile organik bağ benzer sonuçlar doğurmaktadır. Ancak bu iki kurum arasındaki en önemli fark perdenin çapraz kaldırılması için iki şirket arasında ekonomik bütünlüğün olması aranırken şirketler arasında organik bağın varlığı açısından böyle bir şart aranmamaktadır²⁷. Dolayısıyla organik bağın ispatı alacaklı açısından daha kolay olmaktadır²⁸. Tüzel kişilik perdesinin kaldırılmasında aranan alanların (malvarlıklarının) karışması ya da özkaynak yetersizliği gibi şartlar organik bağ için aranmamaktadır²⁹.

Organik bağ bu açıdan bakıldığında daha geniş bir hareket alanı sağlamaktadır. Organik bağın varlığı halinde bir şirketin borçlarından dolayı bir başka şirketin malvarlığına gidilebilmektedir. Ancak organik bağ kavramı ile, alacaklı şirketin ortaklarının malvarlığına gidemez. Oysa tüzel kişilik perdesinin kaldırılması halinde ortakların malvarlığına da el koyulabilir. Çapraz kaldırmada borçlu şirketin yanı sıra kardeş şirketin hatta kardeş şirketin ortaklarının mal varlığına dahi el atmak mümkündür³⁰.

²⁴ **Uyanık**, N. Kemal (2019) Tüzel Kişilik Perdesinin Kaldırılması ve Organik Bağ, Ankara, Seçkin, s. 877.

²⁵ **Uyanık**, s. 878.

²⁶ **Öztek & Memiş**, s. 211.

²⁷ **Öztek & Memiş**, s. 209-211.

²⁸ **Akıncı**, Şahin (2019) "Alacaklılardan Mal Kaçırarak İçin Kurulan Yeni Şirkete Müracaat İmkânı Bakımından; Muvazaa, Tüzel Kişilik Perdesinin Kaldırılması İle Organik Bağ

Kavramlarının Elverişliliği Ve Yargıtay Uygulamaları", Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, S.3, C.27, s.670.

²⁹ **Öztek & Memiş**, s. 210.

³⁰ **Öztek & Memiş**, s. 210. Bu ihtimalde tüzel kişilik perdesi iki kere kaldırılmaktadır. Önce kardeş şirketler arasındaki daha sonra kardeş şirket ile ortakları arasındaki perde kaldırılmaktadır.

Tüzel kişilik perdesinin kaldırılması teorisi alacaklıya ortakların malvarlığına el atma yetkisi sağladığı için organik bağ kavramına göre alacaklıya daha çok avantaj sağlamaktadır. Zira kardeş şirketin içi boşaltılıp malvarlığı ortakların üzerine aktarıldığında organik bağ çözüm olmamakta, tüzel kişilik perdesinin kaldırılması gerekmektedir³¹.

Organik bağ ile perdenin çapraz kaldırılması kavramları birbirinin alternatifi olan kavramlar değildir. Dolayısıyla hem organik bağ hem de tüzel kişilik perdesinin aralanması yolları aynı olayda kullanılabilir. Yargıtay'ın da aynı olayda her iki kavrama birlikte müracaat ettiği sıklıkla görülmektedir.

V. ORGANİK BAĞIN TESPİTİNDE YARGITAY'IN KULLANDIĞI ÖLÇÜTLER

Yargıtay'ın organik bağ kavramı konusunda kesin olarak belirlemiş olduğu ölçütler yoktur. Kararlara bakıldığında somut olayın gereğine göre organik bağın varlığına karar vermektedir. Bu kararların ortak noktası alacaklıya zarar verici nitelikteki davranan borçlu tüzel kişilik ile diğer tüzel kişilik arasında herhangi bir bağ teşkil edecek unsurun bulunmasıdır. Organik bağ kavramı esasen iş hukuku ile ilgili yargı kararlarında yer almaktadır.

Yargıtay 9. HD., 2014/23021E., 2014/36630K., 02.12.2014 tarihli kararında iş yeri devrinde hukuki sorumluluğun tüzel kişilik perdesinin kaldırılması ve organik bağ kavramları ışığında ele alınması gerektiğini belirtmiştir: “*Taraflar arasındaki temel uyumsuzluk, davalı şirket ile önceki şirket arasında organik bağ ve işyeri devri olup olmadığı konusunda toplanmaktadır. İşyeri devrinin temel ölçütü, ekonomik birliğin kimliğini korunmasıdır. Avrupa Adalet Divanı kararlarına göre, maddi*

ve maddi olmayan unsurların devredilip devredilmediği ve devir anındaki değeri, işgücünün devri, müşteri çevresinin devri, işyerinde devirden önce ve sonra yürütülen faaliyetlerin benzerlik derecesi, işyerinde faaliyete ara verilmişse bunun süresi işyeri devrinin kriterleri arasında kabul edilmektedir. Avrupa Adalet Divanı, maddi ve maddi olmayan unsurların devri söz konusu olmaksızın da işgücünün önem taşıdığı sektörlerde ekonomik birliğin önemli unsurunu olan işçilerin devri yoluyla da işyeri devrinin gerçekleşebileceğini kabul etmektedir. Avrupa Adalet Divanının kararlarında, “hukuki işlemle devir” ifadesi geniş şekilde değerlendirilmekte, yazılı sözlü bir anlaşma hatta zımni bir anlaşma da yeterli görülmektedir. Davalıların hukuki sorumluluğu özellikle “tüzel kişilik perdesinin kaldırılması ve “organik bağ” kavramları ışığında da ele alınmalıdır. Tüzel kişi ile ortakların alanlarının organizasyon ve malvarlıklarının birbirine karışması, yetersiz sermaye ve özellikle şirket tüzel kişiliğinin bilinçli olarak üçüncü kişileri zarara uğratması tüzel kişilik perdesinin ortadan kaldırılması nedenlerindedir. Başka bir anlatımla bu davalar borçlunun alacaklarından mal kaçırmak amacıyla yaptığı tasarrufların hileli, muvazaalı işlemlerin borçlunun alacaklısına karşı hükümsüz hale gelmesi yaptırımını hedefleyen hâkim hukuku biçiminde bir son çaredir. “Organik Bağ” tüzel kişiye karşı olan alacakların takip edilmesinde, bu takibin asıl borçlu şirket ile birlikte onunla belirli bir düzeyde hukuki ilişkiye ve bağa sahip olan şirkete karşı yapılabilmesini sağlayan bir hukuki yoldur. Bu halde iktisadi bütünlük aranmaz.”

Yargıtay, 9. HD 2015/9375 E., 2015/13938 13.04.2015 tarihli kararında; asıl ve alt işveren arasında organik bağ bulunması nedeniyle işçilik alacaklarının her iki şirketten de tahsili talebi

³¹ Akıncı, s.673

karşısında: “Organik bağ ilişkisinde işveren sıfatı olan tüzel kişinin, işçinin iş sözleşmesinden veya iş kanunundan doğan haklarını kullanmasının engellenmesi için temsilde farklı kişiliklere yer vermesi söz konusudur. Bu durumda tüzel kişinin bağımsızlığı sınırlanır ve organik bağ içinde bulunan kişi ile özdeş kabul edilir. Bu anlamda; tüzel kişilik hakkının kötüye kullanılması, kanuna karşı hile, işçiye zarar verme (haklarının alınmasını engelleme), tarafta muvazaa (hizmeti kendisine verdiği halde başka bir kişiyi kayıta işveren olarak gösterme) ve namı müstear yaklaşımı nedeni ile dolaylı temsil söz konusudur. Bu durumların söz konusu olduğu halde tüzel kişilik perdesinin aralanması sureti ile gerçek işveren veya organik bağ içinde olan tüm işverenler sorumlu tutulmaktadır. Organik bağ ise şirketlerin adresleri, faaliyet alanları, ortakları ve temsilcilerinin aynı olmasından, aralarındaki hukuki ilişkilerin tespitinden anlaşılır” şeklinde karar vermiştir³².

Yargıtay, organik bağın varlığının tespiti açısından detaylı incelemeler yapılması gerektiğini belirtmektedir. Bu kapsamda şirketlerin faaliyetine devam edip etmediği, iş gücü, makina gibi unsurların devrinin söz konusu olup olmadığı, şirketlerin muhasebe ve şirket kayıtlarında demirbaş listelerinde seri numaraları, modeli aynı makinaların bulunup bulunmadığı, şirketler arası toplu işçi geçişleri olup olmadığı araştırılmalıdır. Bu nedenle tanıkların dinlenmesi ve gerekirse keşif yapılmasını istemektedir.

“Mahkemece, kapandığı belirtilen T.Tuğla AŞ isimli işyerinin faaliyetine devam edip etmediği, ekonomik bütünlüğünü iş gücü oluşturup oluşturmadığı ve özellikle işyeri unsurlarını oluşturan iş gücü, makina gibi unsurların devrinin söz konusu

olup olmadığı, işçilerin toplu olarak mı devredildiği yoksa davacının münferiden iş sözleşmesi devri oluşturacak şekilde diğer davalı yanında çalışmaya başlayıp başlamadığı hususlarının açıkça tespiti ile merkezi İstanbul’da olduğu anlaşılan T.Tuğla AŞ’ye ait kuruluş ve diğer belgelerin ilgili yerlerden temini ile davalı şirketler arasında organik bağ bulunup bulunmadığı ya da birlikte istihdam veya iş sözleşmesi devri unsurlarının oluşup oluşmadığı değerlendirilmeli, davalı işyerlerine müzekkere yazılarak davacıya ait şahsi dosyaları ile davacının bu şekilde çalışmasına yönelik işverenler arasında sözleşme ya da eşdeğer bir belge olup olmadığı ve bu çalışma şekline ilişkin varsa tüm belgeler istenmeli, davacı tanıkları yeniden dinlenerek özellikle davalı diğer şirket olan E. Kömür Ltd. Şti bünyesindeki çalışmaya başladığı zaman aralığı ile çalışmasının süreklilik taşıyıp taşımadığı ve fabrikanın kapanmasından sonra yeni işyerinde başlaması arasında ne kadar bir sürenin geçtiği tespit edilerek gerekirse mahallinde keşif de yapılarak işverenler arasında ne tür bir ilişki bulunduğu açıkça tespit edilerek sonucuna göre karar verilmesi gerekirken eksik inceleme ile karar verilmesi hatalıdır”³³.

Yargıtay organik bağın tespitinde tanık beyanlarına da itibar edilebileceğini belirtmektedir: “Somut uyuşmazlıkta, davalı şirketlerin ticaret sicili kayıtları, dava dışı ... İnş. ve San. AŞ’nin cevabi yazısı, tanık beyanları, ... 12. İş Mahkemesi’nin 2010/855 esas sayılı dosyasında görülen davanın 21/04/2011 tarihli celsesinde dinlenen davalı tanığı ...’ın ifadesi, davalılar arasında organik bağ bulunması sebebiyle işçilik alacaklarından birlikte sorumlu olduklarına ilişkin emsal davalarda verilen ve Dairemizce de onanan kararlar, ...ile tüm dosya kapsamı bir arada değerlendirildiğinde, davalı

³² www.sinerjimevzuat.com.tr.

³³ Yargıtay 9. HD 2009/36184 E. , 2012/801 K., 18.01.2012, www.sinerjimevzuat.com.tr.

şirketlerin organik bağ sebebiyle hüküm altına alınan alacaklardan birlikte sorumlu tutulmaları gerekirken, davalı Çetin İşletmeleri .... Tic. Ltd. Şti. yönünden davanın reddine karar verilmesi hatalı olup, bozmayı gerektirmiştir³⁴.

Yargıtay, çalışma hayatında işçinin sigorta kayıtlarında yer alan işveren dışında başka işverenlere hizmet ettiği, işçinin bilgisi dışında birbiri ile bağlantısı olan işverenler yanında sürekli işe giriş çıkışının yapıldığı durumlarda şirketler arasında organik bağın varlığını kabul ederek işçinin kıdem tazminatına hak kazanması noktasında aralarında bağlantı bulunan bu şirketlerin işveren olarak sorumluluğuna başvurulması gerektiğini belirtmiştir. Ancak daha sonra organik bağdan söz edilerek sonuca gidilemeyeceği görüşünün benimsendiği kararlar vermiştir. Bu kararlarında kıdem tazminatının hesabı noktasında farklı işverenler nezdinde geçen işyeri devri, hizmet akdi devri, asıl işveren alt işveren ilişkisi ve birlikte istihdam olgularının araştırılması gerektiği vurgulanmıştır. Daha sonra ise bu yaklaşımın işçinin yasal haklarının karşılanmasında özellikle de davaların uzaması göz önünde bulunduğu yetersiz bulunduğunu belirterek bu nedenle kıdeme ilişkin hakların hesabında organik bağ çerçevesinde sonuca ulaşmanın hedeflendiği açıkça belirtilmiştir: “İşçinin kıdem tazminatına hak kazanabilmesinin koşullarından olan en az bir yıllık çalışmasının aynı işverene ait işyeri ya da işyerlerinde geçmiş olması gerekir. Kural olarak aynı guruba ya

da holdinge bağlı farklı tüzel kişiliği haiz şirketlerde geçen hizmetlerin birleştirilmesi mümkün olmaz. Ancak çalışma hayatında işçinin sigorta kayıtlarında yer alan işverenin dışında başka işverenlere hizmet verdiği, yine işçinin bilgisi dışında birbiri ile bağlantısı olan işverenler tarafından sürekli giriş çıkışlarının yapıldığı sıklıkla karşımıza çıkmaktadır. Bu gibi durumlar için Dairemizin önceki içtihatlarında şirketler arasında organik bağdan söz edilerek kıdem tazminatına hak kazanma, hesap tarzı yönlerinden aralarında bağlantı bulunan bu işverenlerin birlikte sorumluluğuna gitmekteydi (Yargıtay 9.HD. 26.3.1999 gün 1999/18733 E, 1999/6672 K.). Ancak daha sonraki kararlarda organik bağdan söz edilerek sonuca gidilemeyeceği kabul edilmiştir (Yargıtay 9.HD. 28.11.2005 gün 2005/34442 E, 2005/37457 K.). Dairemizin bu yöndeki kararları son yıllarda istikrar kazanmış ve farklı işverenler nezdinde geçen sürelerin kıdem tazminatı hesabı noktasında birleştirilebilmesi için işyeri devri, hizmet akdi devri, asıl işveren alt işveren ilişkisi ve birlikte istihdam olgularının bulunup bulunmadığının araştırılması gerektiği çok sayıda kararda vurgulanmıştır (Yargıtay 9. HD. 22.10.2007 gün 2007/5762 E, 2007/30979 K.). Ancak, bu yöndeki yaklaşım işçilerin yasal haklarını karşılamada özellikle davaların uzaması göz önünde bulundurulduğunda yetersiz kalmıştır. Bu nedenle Dairemiz önceki içtihatlarına dönmüştür. Bu yolla kıdem tazminatının hesabında organik bağ çerçevesinde sonuca ulaşma hedeflenmiştir³⁵

³⁴ Yargıtay 22. HD, 2017/44748 E., 2018/7787 K., 27.03.2018, www.sinerjimevzuat.com.tr.

³⁵ Yargıtay 9. HD 2009/33210E., 2010/1177K. 25.01.2010. Aynı yöndeki bakış açısıyla verilen Yargıtay 22. HD 2012/22684E., 2013/10887K., 14.05.2013 tarihli kararı değerlendiren *Ulucan*, öncelikle olaya uygulanabilecek yasal bir düzenleme varsa bu düzenlemeye uygun bir araştırma yapılması gerektiğini belirtmektedir. Örneğin, birbirinden bağımsız iki tüzel kişi şirket arasında gerçek anlamda bir işyeri devri söz konusu ise, bütün bu teorik tartışmalara girmeksizin İş Kanunu'nun 6. maddesi uyarınca her iki

işverenin, işyerinin devrinden sonra iki yıl süre ile devredilen işyerinde çalışan işçi alacaklarından sorumlu oldukları, iki yıldan sonra sadece devralan işverenin sorumlu olacağı kuralından hareketle sonuca ulaşmak doğru olandır. Bu konuda sorunun yasal yol varken, belki optik açıdan daha anlaşılır kaldırılması gibi kuramsal bir yola gidilmesine gerek açık bir muvazaalı bir işlemin olduğu kanıtlanabiliyorsa gidilmesi gerekir (*Ulucan* Devrim (2016) “İş Hukukunda Tüzel Kişilik Perdesinin Kaldırılması”, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası, Prof. Dr. Fevzi Şahlanan’a Armağan Özel Sayısı, C: LXXIV, s. 758). *Şahlanan* ise, sadece

Kararlar incelendiğinde iki tüzel kişilik arasında organik bağın varlığının kabulü için aranan ölçütler şu şekilde sıralanabilir:

- Adres ortaklığı
- Faaliyet alanlarının ortaklığı ve unvan benzerliği
- Şirket ortak ve yetkililerinin aynı veya ilişkili kişilerden oluşması (akrabalık ilişkisi)
- Temsilci veya vekillerin aynı kişi olması

Organik bağ kavramı ile ilgili olarak daha detaylı bir açıklama yapan Yargıtay Hukuk Genel Kurulu organik bağ ve tüzel kişilik perdesinin kaldırılması teorisi arasındaki farkı şu şekilde açıklamıştır³⁶: “...Tüzel kişilik perdesinin kaldırılması teorisinde çoğu zaman perdenin tarafları arasındaki güçlü organik bağa ve yapılan muvazaalı işlemlere rastlanılmaktadır. Bu kavramlar bazen aynı olayda karşımıza çıkabilir; ancak sadece birinin oluşması diğerini engellemeyecektir. Bir hukuki işlemin her iki tarafının da irade ile beyanı arasında bilerek uygun-suzluk yaratması durumu muvazaanın şartları her olayda gerçekleşmeyebilir. Sorumluluğun genişletilebilmesi için yine içtihatlarla geliştirilmiş olan organik bağ kavramının da tartışılması gerekmektedir. Zira, organik bağ kavramı da kaynağı TMK'nın 2. maddesinde yer alan dürüstlük kuralı ve hakkın kötüye kullanılması yasağından almaktadır. Organik bağ, iki tüzel kişi (veya bunların ortakları arasındaki ilişki) olarak nitelendirilebilir. Organik bağ, perdenin saklanması göre daha geniş bir anlamı ifade eder; bu bağın varlığı tanıkla bile ispat edilebilir.

Organik bağ, tek başına tüzel kişilik perdesinin kaldırılmasını sağlayacak güçte değildir. Şirketlerin kuruluş tarihlerinin aynı olması, hissedarların aynı soyadını taşımaları organik bağın varlığını göstermez. Şirketlerin aynı kişi tarafından yönetilmesi, aynı ortaklara sahip olması ya da benzer iş kolunda faaliyet göstermeleri somut olayın niteliğini göre başka delillerle desteklendiğinde organik bağın varlığı için yeterli ise de; bu husus tek başına tüzel kişilik perdesinin kaldırılması için yeterli değildir. Tüzel kişilik perdesinin kaldırılması ve alacağın perdenin arkasından de istenebilmesi için sırf alacaklıdan mal kaçırmak ve onu zarara uğratmak amacıyla kötü niyetli işlemler yapıldığının da somut verilerle ispatlanması gerekmektedir. Organik bağ şirketlerin adreslerinin, faaliyet alanlarının, ortaklarının veya temsilcilerinin aynı olmasından ve aradaki hukuki ilişkiden tespit edilebilir. Tüzel kişiliğin kaldırılmasında her iki şirketin faaliyet alanı, ortaklık yapısı, ortakları gibi konularda öyle büyük ve derin bir keşime vardır ki; bu şirketlerle iş yapan kişiler nezdinde tek bir şirketle iş yapılıyor algısı oluşmaktadır. Örneğin; üçüncü kişiler nezdinde uyandırılan bu algı neticesinde, ticaret yaparken güçlü bir yapıya sahip görüntüsü oluşturularak, şirketlerden birinin borca batırılması ya da içinin boşaltılıp iş alanının diğerine kaydırılması işlemleri tipik bir hakkın kötüye kullanılması olarak değerlendirilebilir”.

Karara göre organik bağ, iki tüzel kişi (veya bunların ortakları arasındaki ilişki) olarak nitelendirilebilir. Kaynağını TMK'nın 2. maddesinde yer alan dürüstlük kuralı ve hakkın kötüye kullanılması yasağından almaktadır. Organik bağ, tüzel kişilik

sermaye gruplarının aynı şirketlere ait olmasının organik bağ gerekçesi ile birlikte sorumluluğa gidilmesi için yeterli olmayacağını ve her somut olayda ayrıntıların özenle değerlendirilmesinin önemli olduğunu ifade etmektedir (**Şahlanan**, Fevzi (2011), “Tüzel Kişi İşverenin

Sorumluluğunda Farklı Şirketler Arasında Organik Bağ Bulunması, Karar İncelemesi”, *Tekstil-İşveren*, S: 373, s. 2 vd.)

³⁶ Yargıtay HGK 2020/19-94E., 2020/358K. 09.06.2020, (www.sinerjimevzuat.com.tr).

perdesinin kaldırılması teorisine göre daha geniş bir anlamı ifade etmektedir ancak tek başına tüzel kişilik perdesinin kaldırılmasını sağlayacak güçte bir kavram değildir. Organik bağın tespitinde şirketlerin adreslerinin, faaliyet alanlarının, ortaklarının veya temsilcilerinin aynı olmasından ve aradaki hukuki ilişki ölçüt olarak kullanılabilir. Tüzel kişilik perdesinin kaldırılmasında ise daha derin bir kesişme aranmaktadır. Yargıtay'a göre tüzel kişiliğin kaldırılmasında her iki şirketin faaliyet alanı, ortaklık yapısı, ortakları gibi konularda öyle büyük ve derin bir kesişme vardır ki; bu şirketlerle iş yapan kişiler nezdinde tek bir şirketle iş yapılıyor algısı oluşmalıdır.

VI. SONUÇ

Tüzel kişilik perdesinin kaldırılması teorisi, bazı şartların varlığı hâlinde, tüzel kişilik dikkate alınmadan, mevcut kişiliğin arkasına saklanan kimşenin borçtan sorumlu tutulması olarak tanımlanabilir. Tüzel kişilik perdesinin kaldırılmasından, tüzel kişinin kişiliğine ve mal varlığına ilişkin ayrılık ilkesinin uygulanmaması ve onun hukuki bağımsızlığının bir nevi dikkate alınmayıp onun bertaraf edilmesi anlaşılmaktadır. Bu kavram hukukumuza öğretilmiş ve yargı kararları ile girmiştir. Tüzel kişilik perdesinin kaldırılması teorisi yalnızca ticaret hukukunda değil vergi hukuku, icra ve iflas hukuku ve diğer hukuk dallarında da uygulama alanı bulmuştur. Teorinin iş hukukuna yansımada ise perdenin kaldırılması kavramı organik bağ kavramı ile birlikte kullanılmaktadır. Organik bağ, iki tüzel kişi arasındaki ilişki olarak nitelendirilebilir. Organik bağ, perdenin kaldırılması teorisine göre daha geniş bir anlamı ifade eder. Bu bağın varlığı tanımla bile ispat edilebilir. Organik bağın tespitinde aranılan ölçütler adres ortaklığı, faaliyet alanlarının ortaklığı ve unvan benzerliği, şirket ortak ve yetkililerinin

aynı veya ilişkili kişilerden oluşması, temsilci veya vekillerin aynı kişi olması şeklinde sıralanabilir. Tüzel kişilik perdesinin kaldırılması için ise aranan kriterler ise özkaynak yetersizliği, yabancı yönetim ve alanların (malvarlıklarının) karışmasıdır. Yargıtay kararlarında da tüzel kişi ile ortakların alanlarının, organizasyon ve malvarlıklarının birbirine karışması, ortağın kendi fiil ve işlemleriyle üçüncü kişilere karşı sanki tüzel kişilik ile kendisi arasında bir ayırım yokmuşçasına işlemler yapması ya da ortağın kendi malvarlığı ile şirketin malvarlığı birmiş gibi davranması, yetersiz sermaye ile faaliyete devam edilmesi özellikle şirket tüzel kişiliğinin bilinçli (kötü niyetli) olarak üçüncü kişileri zarara uğratmasının perdenin kaldırılması için aranan şartlar olduğu vurgulanmıştır. Dolayısıyla organik bağın tespitinde aranan ölçütler tüzel kişiliğin kaldırılması için aranan ölçütlerden daha hafiftir. Bu nedenle ispatı daha kolaydır.

Organik bağ, tek başına tüzel kişilik perdesinin kaldırılmasını sağlayacak güçte değildir. Şirketlerin kuruluş tarihlerinin aynı olması, hissedarların aynı soyadını taşımaları organik bağın varlığını göstermez. Şirketlerin aynı kişi tarafından yönetilmesi, aynı ortaklara sahip olması ya da benzer iş kolunda faaliyet göstermeleri somut olayın niteliğini göre başka delillerle desteklendiğinde organik bağın varlığı için yeterli ise de; bu husus tek başına tüzel kişilik perdesinin kaldırılması için yeterli değildir. Tüzel kişilik perdesinin kaldırılması ve alacağın perdenin arkasındakinden de istenebilmesi için sırf alacaklıdan mal kaçırmak ve onu zarara uğratmak amacıyla kötü niyetli işlemler yapıldığının da somut verilerle ispatlanması gerekmektedir. Organik bağ şirketlerin adreslerinin, faaliyet alanlarının, ortaklarının veya temsilcilerinin aynı olmasından ve aradaki hukuki ilişkiden tespit edilebilir.

Yukarıda verilen kararlar incelendiğinde hem öğretide hem de yargı kararlarında organik bağ kavramı ile tüzel kişilik perdesinin kaldırılması teorisinin birbirinden farklı olduğunun vurgulandığı görülmektedir. Ancak iş uyuşmazlıkları ile ilgili kararlarda organik bağ için gereken kriterlerin gerçekleşmesi tüzel kişiliğin kaldırılması için genellikle yeterli görülmektedir. Diğer alanlarda ise organik bağ kavramı tek başına tüzel kişilik perdesinin kaldırılması için yeterli görülmemektedir. Bu alanlarda tüzel kişilik perdesinin kaldırılması için organik bağa ek olarak alanların karışması, yetersiz sermaye gibi tüzel kişiliğin kaldırılmasında aranan ölçütlere de başvurulduğu görülmektedir. Sonuç olarak iş uyuşmazlıkları dışındaki alanlarda tüzel kişilikler arasında yer alan organik bağın, tüzel kişilik perdesinin kaldırılması için tek başına yeterli olmadığı, bir çeşit ön koşul gibi kabul edildiği söylenebilir.

KAYNAKÇA

- Akıncı**, Şahin (2019) “Alacaklılardan Mal Kaçırarak İçin Kurulan Yeni Şirkete Müracaat İmkânı Bakımından; Muvazaa, Tüzel Kişilik Perdesinin Kaldırılması İle Organik Bağ Kavramlarının Elverişliliği Ve Yargıtay Uygulamaları”, Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, S.3, C.27, s. 652-678.
- Akyol**, Şener (2006) Dürüstlük Kuralı ve Hakkın Kötüye Kullanılması Yasası, 2. Bası, İstanbul, Vedat.
- Antalya**, Gökhan, “Tüzel Kişilik Perdesinin Aralanması Teorisi”: Erol Ulusoy (Editör) (2008) I. Uluslararası Ticaret Hukuku Sempozyumu Bildiriler Kitabı, Marmara Üniversitesi Hukuk İstanbul, Fakültesi, s. 143-152.
- Esen**, Emre (2012) Milletlerarası Özel Hukukta Tüzel Kişilik Perdesinin Kaldırılması, İstanbul, Beta.
- Öğuzman**, M. Kemal & **Seliçi**, Özer & **Ok-tay-Özdemir**, Saibe (2018) Kişiler Hukuku, 17. Bası, İstanbul, Filiz.
- Özkurt**, Ayşegül (2010) “Bankacılık Hukukunda Tüzel Kişilik Perdesinin Kaldırılması”, İstanbul, On iki Levha Yayıncılık.
- Öztan**, Bilge (2011) Tüzel Kişiler, 4. Bası, Ankara, Turhan.
- Öztek**, Selçuk & **Memiş**, Tekin (2008), “Şirketler Hukuku ve İcra İflas Hukuku İlkeleri Karşısında Borçlu Şirketin Alacaklılarının Hakim Ortağa Karşı Korunması”: Erol Ulusoy (Editör) (2008) I. Uluslararası Ticaret Hukuku Sempozyumu Bildiriler Kitabı, Marmara Üniversitesi Hukuk İstanbul, Fakültesi, s. 195-216.
- Sağlam**, İpek, “Tüzel Kişilik Perdesinin Aralanması Kavramına Genel Bir Bakış”: Erol Ulusoy (Editör) (2008) I. Uluslararası Ticaret Hukuku Sempozyumu Bildiriler Kitabı, Marmara Üniversitesi Hukuk İstanbul, Fakültesi, s. 153-161.
- Serozan**, Rona (2018) Medeni Hukuk Genel Bölüm/Kişiler Hukuku, 8. Bası, İstanbul, Filiz.
- Seven**, Vural & **Göksoy** Y. Can (2006), “Ticaret Şirketlerinde Tüzel Kişilik Perdesinin Kaldırılması”, İstanbul Barosu, S: 6, C: 80, s. 2455-2470.
- Şahlanan**, Fevzi (2011), “Tüzel Kişi İşverenin Sorumluluğunda Farklı Şirketler Arasında Organik Bağ Bulunması, Karar İncelemesi”, Tekstil İşveren, S: 373, s. 2-8.
- Ulusoy**, Erol, “Şirketler ve Bankacılık Hukukunda Kapsama Alma ve Sorumlu Kılma Amacıyla Tüzel Kişilik Perdesinin Aralanması”: Erol Ulusoy (Editör) (2008) I. Uluslararası Ticaret Hukuku Sempozyumu Bildiriler Kitabı, Marmara Üniversitesi Hukuk İstanbul, Fakültesi, s. 351-405.
- Ulucan** Devrim (2016) “İş Hukukunda Tüzel Kişilik Perdesinin Kaldırılması”, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası, Prof. Dr. Fevzi Şahlanan’a Armağan Özel Sayısı, C: LXXIV, s.757-764.
- Uyanık**, N. Kemal (2019) Tüzel Kişilik Perdesinin Kaldırılması ve Organik Bağ, Ankara, Seçkin.
- Yanlı**, Veliye (2000) Anonim Ortaklıklarda Tüzel Kişilik Perdesinin Kaldırılması ve Pay Sahiplerinin Ortaklık Alacaklılarına Karşı Sorumlu Kılınması, İstanbul, Beta.
- Yılmaz**, Lerzan: “Anonim Şirketlerde Tüzel Kişilik Perdesinin Kaldırılması Meselesi Hakkında İsviçre Federal Mahkemesi Kararları Işığında Düşünceler”, Erol Ulusoy (Editör) (2008) I. Uluslararası Ticaret Hukuku Sempozyumu Bildiriler Kitabı, Marmara Üniversitesi Hukuk İstanbul, Fakültesi, s. 254-256.

Etik Beyanı: Bu çalışmanın hazırlanma sürecinde etik kurallara uyulduğunu yazar beyan etmektedir. Aksi bir durumun tespiti halinde Ticaret ve Fikri Mülkiyet Hukuku Dergisi (TFM) hiçbir sorumluluğu kabul etmemektedir. Sorumluluk, çalışmanın yazarına aittir.

Katkı Oranı Beyanı: Söz konusu çalışmanın hazırlanması ve yazımı aşamasında yazarın katkı oranı %100'dür.

Varsa Destek ve Teşekkür Beyanı: Yoktur.

Çatışma Beyanı: Yoktur.

Ethics Statement: *The author declares that ethical rules are followed in all preparation processes of this study. In case of detection of a contrary situation, TFM does not have any responsibility and all responsibility belongs to the author of the study.*

Contributions Statement: *Author has contributed 100% into preparing and writing this study.*

Statement for Support and Appreciation If Any: *None.*

Statement for Conflict of Interest: *None.*